

Alliansen
v/leder Hans Jørgen Lysglimt Johansen
hanslysglimt@gmail.com

Partiet Alliansen: Om rett til statlig partistøtte etter 16. februar 2021

Kommunal- og moderniseringsdepartementets brev av 30. april 2021 til «Alliansen» ved lederen, Hans Jørgen Lysglimt Johansen, konkluderer med at partiet ikke vil motta statlig partistøtte etter utbetalingen av første betalingstermin i 2021. Brevet har form av et vedtak om omgjøring av den meddelelsen om støtte for hele 2021 som ble sendt til partiet 5. januar 2021.

Forut for brevet av 30. april 2021 hadde departementet 22. mars s.å. varslet partiet om at det kunne bli truffet et slikt vedtak. Innledningsvis i «Alliansens» svarbrev av 9. april 2021 heter det at uttalelsen «subsidiært» skal betraktes som klage på den varslede omgjøringen. Umiddelbart deretter anmoder partiet om at brevet blir behandlet som klage på et kommende vedtak om omgjøring.

Brevet av 30. april 2021 opplyser om «Alliansens» klagerett og om klagefristen (s. 4 nederst). Samtidig gjør departementet (s. 5) oppmerksom på partiets anmodning om å betrakte dets brev av 9. april som klage på omgjøring av vedtak og «sender på denne bakgrunn saken over til Partilovnemnda for klagebehandling».

Før klagefristens utløp mottok Partilovnemnda 20. mai 2021 epost fra Lysglimt Johansen, som ber om at noen vedlegg blir betraktet som relevante dokumenter ved behandlingen av saken om statsstøtte til «Alliansen» / «Alliansen – Alternativ for Norge». Av de oversendte vedleggene er det særlig den vedlagte eposten av samme dag til Partiregisteret («Partiregisteret må mene noe») som er nytt og relevant for saken, og Partilovnemnda anmodet Partiregisteret om å gi de bemerkninger om denne epostens innhold som det måtte finne grunn til. Partilovnemnda mottok en slik uttalelse 26. mai 2021.

E-postadresse:
post@partilovnemnda.no
Internett:
www.partilovnemnda.no

Kontaktperson:
Daniel Giske
Tlf. 22 24 68 73

Postadresse:
Partilovnemnda
Postboks 14
6801 FØRDE

Korrespondansen ble videreført gjennom Lysglimt Johansens epost av 27. mai 2021 med konkrete spørsmål til Partiregisteret. Spørsmålene ble videresendt Partiregisteret, hvis svarbrev ble mottatt 1. juni 2021. Endelig har Partilovnemnda mottatt eposter av 27. og 31. mai 2021 (med diverse vedlegg) fra Lysglimt Johansen.

Det juridiske grunnlaget for Partilovnemndas bedømmelse av saken

Før den går inn på realiteten i saken, finner Partilovnemnda grunn til å redegjøre kort for sitt syn på de rettslige rammene som må antas å gjelde for vurderingen av saken.

Utgangspunktet må tas i retten for alle registrerte politiske partier som søker om det, til støtte etter reglene i partiloven kap. 3 og Stortingets bevilgningsvedtak. Ifølge partiloven § 11 fjerde ledd (jf. § 1 tredje ledd) skal søknad om støtte til en nasjonal partiorganisasjon anses for å gjelde hele valgperioden så lenge partiet ikke senere gir beskjed om noe annet. For de tre påfølgende år må partiet minst en gang per år gi beskjed om hvilken bankkonto utbetalingen skal skje til og hvem som har disposisjonsrett til kontoen (§ 11 femte ledd). De samme hovedreglene gjelder for partiledde på fylkes- og kommunenivå og for ungdomsorganisasjon på nasjonalt og fylkesnivå, men bare dersom de er tilknyttet et parti som er registrert i partiregisteret (§§ 12 og 13, jf. § 1 tredje ledd).

Skillet mellom første og senere år i valgperioden forklarer antagelig hvorfor departementets brev av 5. januar 2021 ikke fremtrer som et «vedtak» (jf. forvaltningsloven § 2), men snarere som en underretning om støttebeløpet for 2021. Juridisk må brevet forstås som ren oppfølging av det avgjørende vedtaket om støtte for valgperioden 2017-2021 som ble truffet i 2018, supplert med opplysningen om hvilket støttebeløp som følger av bevilgningsvedtaket for vedkommende år.

Vedtaket om støtte i hele valgperioden var utvilsomt gyldig. Det må imidlertid forstås i lys av partiloven § 11 jf. § 1 tredje ledd siste pkt. om at støtte etter bestemmelsene i partiloven kap. 3 bare kan utbetales til partier registrert i Partiregisteret etter reglene i kap. 2. Dersom registreringen skulle opphøre, bortfaller retten til videre partistøtte. I så fall kan det være aktuelt at forvaltningen klargjør situasjonen ved å konstatere at det slettede partiet ikke lenger har rett til støtte etter partiloven, eller på annen måte informere om forholdet. Men særskilt vedtak er ikke nødvendig, jf. f.eks. Eckhoff/Smith, *Forvaltningsrett* (11. utg., 2018) s. 260, der det bl.a. heter:

«Hvis den aktuelle rett eller plikt følger direkte av lov, slik at forvaltningen kan nøye seg med å *informere* om eller *konstatere* hva som i tilfelle gjelder, treffes altså ikke «vedtak» i [forvaltnings]lovens forstand.»

Partiregisteret vedtok 16. februar 2021 å slette partinavnet «Alliansen», og vedtaket er ikke påklaget eller angrepet på annen måte. Dermed bortfalt partiets rett til videre støtte. Slik loven er konstruert (jf. ovenfor) er det derfor nærliggende å forstå departementets brev av 30. april 2021 som konstatering av – eller informasjon om – dette forhold. Siden det ikke er tale om et vedtak med selvstendige rettsvirkninger, er det heller ikke klart at det foreligger noe behov for et særskilt vedtak om omgjøring.

Samtidig var (som nevnt) det vedtaket av 2018 som var avgjørende for «Alliansens» rett til støtte i valgperioden, utvilsomt gyldig. Omgjøring med hjemmel i forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c er derfor ikke aktuelt (og altså heller ikke nødvendig).

Samme dag som partinavnet «Alliansen» ble slettet, vedtok Partiregisteret å nyregistrere et politisk parti med navnet «Alliansen – alternativ for Norge» (skrivemåten ble korrigert dagen etter). Heller ikke dette vedtaket er påklaget eller angrepet på annen måte. Et registrert parti har rett til å stille lister ved kommende stortingsvalg dersom søknaden om registrering er journalført hos registreringsmyndigheten innen 2. januar i valgåret (partiloven § 3 tredje ledd). På forespørsel fra Partilovnemnda opplyste Partiregisteret per epost 18. mai 2021 at søknaden ble journalført 18. desember 2020. Dette skulle altså innebære at det nye partiet kan stille lister ved stortingsvalget i 2021 etter reglene i valgloven 28. juni 2002 nr. 57 § 6-3 første ledd om forenklet fremgangsmåte (underskrift av minst to styremedlemmer i vedkommende valgdistrikt er nok).

Partier som er registrert i løpet av en valgperiode har ikke krav på støtte i denne perioden. Etter at de har oppnådd stemmer ved det kommende valget og har søkt om det etter partiloven § 11 første ledd (jf. §§ 12 og 13, § 1 tredje ledd), vil de derimot ha rett til støtte på basis av antall oppnådde stemmer ved valget.

Nærmere om Partilovnemndas syn på saken

Uavhengig av juridisk konstruksjon avdekker saken et behov for å avklare «Alliansens» rett til partistøtte i tiden etter 16. februar 2021. I det følgende legger Partilovnemnda derfor til grunn at departementet har formulert sitt brev av 30. april 2021 som et vedtak om omgjøring av et enkeltvedtak 5. januar 2021 om støtte til partiet «Alliansen» i 2021. Vedtaket er truffet under henvisning til forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c om omgjøring av vedtak som er ugyldige. «Alliansen» har klagerett etter partiloven 17. juni 2005 nr. 102 § 15, og har erklært klage.

Om saksforhold og argumentasjon kan Partilovnemnda på de fleste punkter nøye seg med å vise til den ovenfor nevnte korrespondansen (jf. forvaltningsloven § 33 første ledd og § 25 andre ledd).

På bakgrunn av de lovbestemmelsene som kommer til anvendelse, vil Partiregisterets to registreringsvedtak av 16. februar 2021 være avgjørende for bedømmelsen. Sett under ett, avspeiler disse vedtakene antagelig et ønske om å videreføre partiet under et nytt navn. For å oppnå dette, hadde det imidlertid vært tilstrekkelig å følge reglene i partiloven § 4 om endring av registrert navn på et bestående parti, i stedet for å avregistrere partiet «Alliansen» og registrere «Alliansen – Alternativ for Norge». I brev av 26. mai 2021 til Partilovnemnda opplyser Partiregisteret at det var

«en omfattende dialog mellom Lysglimt Johansen og Partiregisteret i forkant av meldingen som endte med registrering av Alliansen – Alternativ for Norge i Partiregisteret, både per telefon og e-poster. Partiregisteret har aldri hevdet at det ikke er mulig å endre navn på et registrert parti. Tvert imot har vi uttrykkelig sagt og skrevet at vi ikke kan ta stilling til hva de burde gjøre, og at det var opp til dem å velge hvorvidt de skulle endre navn på det fra før registrerte partiet Alliansen eller om de registrere et nytt parti med navnet Alliansen – Alternativ for Norge. Vi opplyste imidlertid at det ville være fare for nektingsvedtak dersom det førstnevnte navnet sto registrert samtidig som det sistnevnte ble meldt til registrering på et annet organisasjonsnummer.»

Vedtakene av 16. februar 2021 viser at Lysglimt Johansen valgte av- og nyregistrering etter reglene i partiloven § 3. Korrespondansen viser at dette valget må forstås i lys av et ønske om å kunne stille lister ved stortingsvalget i 2021, men uten å måtte oppfylle kravet etter valgloven § 6-3 andre ledd om underskrift av minst 500 personer med stemmerett i hvert valgdistrikt der det er aktuelt å stille liste. Motivasjonen trer klart frem på s. 6-7 (upaginert) i brev av 9. april 2021 fra Lysglimt Johansen til departementet, der det blant annet heter:

«Det som skjedde i 2020 var at regjeringen vedtok en ny lov om elektroniske underskrifter. Vi forlitet oss derfor helt på denne, på grunn av smittevern osv osv. ... Den ble lansert 8 oktober, og SAMME DAG etter 10 minutter forsto jeg at den løsningen var så møkka dårlige at den overhode ikke ville klare å levere de underskriftene vi trengte. Jeg forsto også at det ville bli særdeles vanskelig å reise rundt i hele landet og hjelpe lokallag å samle 500 underskrifter i hvert fylke.

Det eneste som da sto igjen var å samle 5000 underskrifter til en "ny liste" - "en ny oppføring i Partiregisteret" ... Siden det var eneste vei satt vi i gang med det og klarte det. ...

Vi visste bare at dersom vi skulle overleve som parti måtte vi samle underskrifter og vi gikk for 5000 istedenfor 9500. Det vi fikk var en indikasjon fra Partiregisteret datert xx xx på hvordan dette ville la seg gjøre, og da gikk vi for det.»

Argumentasjonen tar til dels form av en polemikk mot den «adgang til elektronisk underskrift på listeforslag» ved stortingsvalget i 2021 som ble innført ved fullmaktsbestemmelsen i valgloven § 6-3 a. Poenget med denne bestemmelsen var imidlertid bare å gi partiene mulighet for å velge mellom den normale prosessen for innsamling og dokumentasjon av fysiske underskrifter som følger av valgloven § 6-3 andre ledd, og en elektronisk løsning. Innholdsmessig var kravene de samme som før.

Om realiteten må Lysglimt Johansens argumentasjon forstås i lys av partiets valgresultat ved stortingsvalget i 2017, da «Alliansen» oppnådde 3311 stemmer nasjonalt, mens det høyest oppnådde antall stemmer i ett valgdistrikt var 383 (Akershus). Disse stemmetallene oppfylte verken den lovbestemte minstekravet om 500 stemmer i ett valgdistrikt eller minst 5000 stemmer i hele landet. For å stille liste i det enkelte distrikt ved stortingsvalget i 2021 ville det altså ikke være tilstrekkelig å dokumentere underskrift av to styremedlemmer (jf. valgloven § 6-3 første ledd). I stedet var det bestemmelsene i § 6-3 andre ledd om minst 500 underskrifter personer med stemmerett i et valgdistrikt for å kunne stille liste i distriktet. Men siden det ikke gjelder noe krav om å stille liste i alle valgdistrikter, kunne «Alliansen» «overleve som parti» selv med færre enn 9500 underskrifter.

For å nyregistrere et parti er det derimot tilstrekkelig med erklæring fra minst 5 000 personer med stemmerett ved stortingsvalg (partiloven § 3 andre ledd bokstav d). Når dette minstekravet er tilfredsstillt og partiet korrekt registrert (se ovenfor), får de forenklete kravene til listeforslag som følger av valgloven § 6-3 første ledd, anvendelse første gang partiet stiller til valg.

Som allerede nevnt viser partiets argumentasjon at valget om å avregistrere partiet «Alliansen» og nyregistrere partiet «Alliansen – alternativ for Norge» var en konsekvens av ledelsens ønske om å unngå å måtte følge de strengere kravene til listeforslag som ville få anvendelse dersom «Alliansen» stilte til valg uten å ha oppnådd det minstetall stemmer i 2017 som loven krever. Av dette følger at valget om av- og nyregistrering var mer enn en formsak. Det var tvert imot bærer av en vesentlig, tilsiktet realitet.

I én retning er konsekvensen av det valget som ble foretatt, at den forenklete fremgangsmåten for å stille liste står åpen for «Alliansen – alternativ for Norge» i samtlige valgdistrikter. I motsatt retning er konsekvensen at partiet «Alliansen» ikke lenger har krav på statsstøtte på basis av antall stemmer som ble oppnådd i 2017.

Lysglimt Johansen påberoper seg også at det foreligger sterk person- og programmessig identitet mellom «Alliansen» og det nyregistrerte partiet. I epost av 27. mai 2021 til Partilovnemnda får en tilsvarende tanke dette uttrykket:

«Vi hevder at partiet ikke ER oppføringen i Partiregisteret men at partiet eksisterer bakenforliggende. Vi anser at Alliansen fremdeles er samme parti men at vi bare har en ny registeroppføring i Partiregisteret.»

Om denne argumentasjonen er i første rekke å si at den er uten selvstendig betydning i relasjon til kravet om registrering i Partiregisteret; retten til støtte etter partiloven er ikke en konsekvens av at det finnes et parti, men av partiets oppføring (eller ikke) i Partiregisteret.

Hvis argumentasjonen likevel skulle legges til grunn, ville det ha som konsekvens at partiet måtte følge valglovens regler om hvordan eksisterende partier som ikke har oppnådd det minste antall stemmer som valgloven § 6-3 krever, må gå frem for å stille valglistene. Det er imidlertid nettopp denne konsekvensen klageren har ønsket å unngå.

På denne bakgrunn finner Partilovnemnda det klart at avregistreringen av partiet «Alliansen» i Partiregisteret 16. februar 2021 må legges til grunn ved avgjørelsen av om partiet har krav på støtte etter reglene i partiloven kap. 3. Av partiloven § 11 jf. § 1 tredje ledd siste pkt. følger det at kravet om registrering i Partiregisteret er absolutt. Dermed er det på det rene at minstekravet for rett til støtte ikke lenger er tilfredsstillt.

På denne bakgrunn treffer Partilovnemnda følgende

vedtak:

Partiet «Alliansen» har ikke krav på støtte etter reglene i partiloven kap. 3.

**

Sammen med alle vedlegg er utkast til begrunnet vedtak behandlet på sirkulasjon og uttrykkelig godkjent av samtlige medlemmer, jf. partilovforskriften § 7-2 nr. 2.

**

Partilovnemndas vedtak kan ikke påklages, jf. partiloven § 24 nr. 1. Søksmål for domstolene er eneste mulighet for å få vedtaket overprøvd. Men Partilovnemnda kan selv omgjøre et vedtak dersom det skulle vise seg å bygge på feilaktig grunnlag eller omgjøring ellers kan skje på grunnlag av reglene i forvaltningsloven § 35.

For Partilovnemnda

Eivind Smith
leder

Daniel Giske
sekretariatsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi:
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Partiregisetret